

MUSIQA TA'LIMINI XALQARO AKKREDITATSIYA VA SERTIFIKATSIYADAN O'TKAZISH STRATEGIYALARI

Panjiyev Qurboniyoz Berdiyevich

Nordik Xalqaro Universiteti "Musiqqa ta'limi" kafedrasini mudiri, professor v.b.

Pedagogika fanlari doktori (DSc)

E-mail: q.panjiyev@nordicuniversity.org

ORCID: 0009-0005-4480-8444

Axmedov Nosir Shuhrat o'g'li

Urganch davlat pedagogika instituti mustaqil izlanuvchisi

Ismailov Tohirjon Xushnodbek o'g'li

Ma'mun universiteti o'qituvchisi

E-mail: tohirjon_ismailov@mamunedu.uz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8571-3653>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14958112>

Annotatsiya. Maqolada musiqa ta'limini xalqaro akkreditatsiya va sertifikatatsiyadan o'tkazish jarayonining strategik asoslari, mezonlari va muhim jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda, musiqa ta'limi sifatini oshirish, uning xalqaro darajadagi tan olinishi va raqobatbardoshligini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda xalqaro akkreditatsiya jarayonlarining mohiyati, ta'lim dasturlariga qo'yiladigan talablar, baholash tizimi va natijadorlik mezonlari o'rganiladi. Shuningdek, O'zbekiston tajribasi va xalqaro amaliyot tahlil qilinib, musiqa ta'limini akkreditatsiyadan o'tkazishning samarali usullari, istiqbollari va muammolari ko'rsatib beriladi.

Abstract: The article analyzes the strategic foundations, criteria and important aspects of the process of international accreditation and certification of music education. In accordance with the requirements of modern education, it is important to improve the quality of music education, ensure its international recognition and competitiveness. The study examines the essence of international accreditation processes, requirements for educational programs, assessment system and effectiveness criteria. Also, the experience of Uzbekistan and international practice are analyzed, and effective methods, prospects and problems of accreditation of music education are indicated.

Аннотация: В статье анализируются стратегические основы, критерии и важные аспекты процесса международной аккредитации и сертификации музыкального образования. В соответствии с современными образовательными требованиями важно повышать качество музыкального образования, обеспечивать его международную узнаваемость и конкурентоспособность. В исследовании рассматриваются суть процессов международной аккредитации, требования к образовательным программам, системы оценки и критерии эффективности. Также будет проанализирован опыт Узбекистана и международная практика, показаны эффективные методы, перспективы и проблемы аккредитации музыкального образования.

Ключевые слова: Музыкальное образование, международная аккредитация, сертификация, качество образования, критерии оценки, компетентность, образовательные стандарты, международный опыт.

Keywords: Music education, international accreditation, certification, quality of education, assessment criteria, competence, educational standards, international experience.

Kalit soʻzlar: Musiqa taʼlimi, xalqaro akkreditatsiya, sertifikat, taʼlim sifati, baholash meʼzonlari, kompetensiya, taʼlim standartlari, xalqaro tajriba.

Kirish.

Zamonaviy dunyoda taʼlim sifati jamiyat taraqqiyotining muhim koʻrsatkichlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, sanʼat va musiqa taʼlimi sohasida sifat standartlarini xalqaro darajada belgilash, taʼlim muassasalarining global miqyosda tan olinishi va malakali kadrlar tayyorlash jarayoni dolzarb masalaga aylanib bormoqda. Xalqaro akkreditatsiya va sertifikatdan oʻtkazish jarayoni esa taʼlim sifati, uning raqobatbardoshligi va innovatsion rivojlanishini taʼminlashning eng muhim vositalaridan biridir.

Musiqa taʼlimi – bu shunchaki mahorat yoki isteʼdodning shakllanish jarayoni emas, balki yuksak madaniy va intellektual yutuqlarga erishish sari tashlangan qadamdir. Har bir musiqa maktabi, kollej yoki oliy taʼlim muassasasi xalqaro standartlarga mos kelish orqali oʻzining taʼlim dasturlarini jahon maydonida tanitishi, oʻquvchilariga xalqaro darajadagi imkoniyatlarni yaratishi mumkin. Shu bois, xalqaro akkreditatsiya jarayoni nafaqat muassasa imidjini oshirish, balki bitiruvchilarning kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyatlarini taʼminlashda ham muhim rol oʻynaydi.

Bugungi kunda rivojlangan davlatlarning musiqa taʼlimi sohasida qoʻllayotgan akkreditatsiya tizimlari nafaqat sifat kafolati, balki uzluksiz rivojlanish va innovatsiyalarni joriy etish vositasi sifatida qaralmoqda. Xoʻsh, Oʻzbekistonda musiqa taʼlimining xalqaro akkreditatsiyadan oʻtish jarayoni qanday kechmoqda? Ushbu tizimning samaradorligini oshirish uchun qanday strategiyalar ishlab chiqilishi kerak? Ushbu maqolada ana shu savollarga javob izlanadi.

Metodologik strategiyalar:

Musiqa taʼlimini xalqaro akkreditatsiya va sertifikatdan oʻtkazish jarayoni puxta oʻylangan metodologik yondashuvlarni talab etadi. Bu jarayonda nafaqat taʼlim dasturlarining xalqaro standartlarga muvofiqligi, balki ularning mazmunan boyitilishi, pedagogik metodlarning takomillashtirilishi va sifat monitoringining doimiy olib borilishi ham muhimdir. Shu sababli, xalqaro akkreditatsiya jarayoniga tayyorgarlik koʻrishning har bir bosqichi strategik yondashuvlar asosida shakllantirilishi lozim.

Birinchi navbatda, kompetensiyaga asoslangan yondashuv muhim ahamiyatga ega. Musiqa taʼlimida nafaqat nazariy bilim, balki amaliy koʻnikmalar va ijrochilik mahorati ham eʼtiborga olinishi kerak. Xalqaro akkreditatsiya standartlari aynan talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan boʻlib, bunda taʼlim jarayoni zamonaviy texnologiyalar bilan uygʻunlashtirilishi zarur. Interaktiv darslar, virtual oʻquv platformalari, raqamli oʻquv resurslaridan foydalanish orqali musiqa taʼlimining samaradorligini oshirish mumkin.

Ikkinchi strategiya – innovatsion taʼlim texnologiyalarini integratsiya qilish. Xalqaro akkreditatsiya jarayonida taʼlimning zamonaviy uslublari, masalan, gamifikatsiya, loyiha asosida oʻqitish, ijodiy laboratoriyalar va ustoz-shogird tizimi kabilar yuqori baholanadi. Ayniqsa, bugungi raqamli davrda onlayn taʼlim resurslari va masofaviy oʻqitish imkoniyatlaridan foydalanish taʼlim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, xorijiy oliy oʻquv yurtlari bilan hamkorlik aloqalarini rivojlantirish orqali oʻqituvchilar va talabalar almashinuv dasturlarini tashkil etish ham muhim strategiyalardan biridir.

Uchinchi muhim metodologik yondashuv – tahliliy va reyting tizimlariga asoslangan monitoring. Musiqa ta’limi sohasidagi muassasalar xalqaro akkreditatsiyadan muvaffaqiyatli o’tishi uchun o’z faoliyatini doimiy ravishda baholab borishlari lozim. Xalqaro tajribada ta’lim muassasalarining o’quv dasturlari, bitiruvchilarning kasbiy muvaffaqiyatlari va ilmiy-tadqiqot faoliyati bo’yicha tahliliy monitoring olib borish odatiy holga aylangan. O’zbekistonda ham xalqaro reyting tizimlariga mos metodlarni joriy qilish va har yili ta’lim sifatini baholab borish muhimdir.

Shuningdek, ta’lim standartlari va akkreditatsiya mezonlarini muvofiqlashtirish ham strategik ahamiyat kasb etadi. Ko’plab xalqaro akkreditatsiya tashkilotlari, masalan, NASM¹ (*National Association of Schools of Music, AQSh*) yoki Musiqa oliy ta’limi uchun Yevropa assotsiatsiyasi² (*AEC – Association Européenne des Conservatoires*), o’z talablari va mezonlariga ega. O’zbekistonning musiqa ta’lim muassasalari ana shunday tashkilotlarning mezonlariga moslashib, o’quv dasturlarini takomillashtirishlari lozim.

Umuman olganda, musiqa ta’limini xalqaro darajaga olib chiqish uchun mustahkam strategik asos va innovatsion metodlar zarur. Ta’lim jarayonining samaradorligi va xalqaro e’tirofga erishish uchun tizimli o’zgarishlar qilish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish zarur. Bu jarayon uzoq va mashaqqatli bo’lishiga qaramay, natijada milliy musiqa ta’limining raqobatbardoshligi oshib, xalqaro maydonda tan olinishi ta’minlanadi.

Adabiyotlar tahlili (sharhi):

Musiqa ta’limini xalqaro akkreditatsiya va sertifikatsiyadan o’tkazish bo’yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar va amaliy tadqiqotlar bu jarayonning murakkab va ko’p qirrali ekanligini ko’rsatadi. Mazkur yo’nalishda xalqaro ilmiy adabiyotlar, ta’lim sifatini baholash bo’yicha tashkilotlar tomonidan nashr etilgan hujjatlar hamda O’zbekiston tajribasini o’rganishga qaratilgan tahliliy materiallar muhim ahamiyat kasb etadi.

Birinchi navbatda, *xalqaro ilmiy tadqiqotlar* xalqaro akkreditatsiya jarayonining mohiyatini va uning ta’lim tizimidagi o’rnini yoritadi. Xususan, **Eaton**³ tomonidan taqdim etilgan xalqaro akkreditatsiyaning asosiy tamoyillari va ularning ta’lim sifatiga ta’siri haqidagi tadqiqoti musiqa ta’limining akkreditatsiya jarayonida duch keladigan muammolarni tushunishda muhim manba bo’lib xizmat qiladi. Uning ta’kidlashicha, akkreditatsiya tizimi ta’lim muassasalarining o’zgaruvchan global talab va me’yorlarga moslashishini ta’minlashga qaratilgan.

Shuningdek, **Musical Higher Education and Accreditation**⁴ kabi nufuzli nashrlar musiqa ta’limi sohasida akkreditatsiya mezonlari va xalqaro standartlar bo’yicha keng qamrovli tadqiqotlarni o’z ichiga oladi. Ushbu manbada turli davlatlarning tajribasi va akkreditatsiya modellarining qiyosiy tahlili keltirilgan bo’lib, ular musiqa ta’limining sifatini oshirishda qanday innovatsion yondashuvlar samarali bo’lishini ko’rsatadi.

¹ **National Association of Schools of Music (NASM).** (2020). *Handbook on Accreditation Standards for Music Education*. NASM Publications, USA.

² **Association Européenne des Conservatoires (AEC).** (2018). *European Standards for Music Higher Education Accreditation*. Brussels, Belgium.

³ **Eaton, J. S. (2012).** *Accreditation and the Future of Higher Education*. Council for Higher Education Accreditation (CHEA).

⁴ **Musical Higher Education and Accreditation.** (2018). *Quality Assurance in Music Education: Global Perspectives*. Routledge.

Xalqaro tashkilotlar va akkreditatsiya bo'yicha rasmiy hujjatlar ham mazkur jarayonni o'rganishda asosiy manba hisoblanadi. Jumladan, **NASM**⁵ (National Association of Schools of Music, AQSh) va **AEC**⁶ (Association Européenne des Conservatoires, Yevropa) tomonidan taqdim etilgan hujjatlar musiqa oliy ta'lim muassasalarining akkreditatsiya jarayonlari va mezonlari haqida batafsil ma'lumot beradi. Bu tashkilotlar o'z metodologik hujjatlarida ta'lim dasturlarining xalqaro standartlarga mos kelishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan kompetensiyalar, baholash usullari va natijaviy ko'rsatkichlarni yoritgan.

O'zbekistonda xalqaro akkreditatsiyaga oid ilmiy tadqiqotlar nisbatan yangi bo'lishiga qaramay, bu borada bir qator tadqiqot ishlari olib borilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan taqdim etilgan normativ hujjatlar hamda O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarining xalqaro reytinglarda ishtiroki bo'yicha tahliliy materiallar milliy tajribani o'rganishda muhim manba hisoblanadi.

Xorijiy tajribalar bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar esa boshqa davlatlarning musiqa ta'limi tizimi va akkreditatsiya modellari haqida qimmatli ma'lumot beradi. Masalan, **D. Palmer** tomonidan nashr etilgan "European Music Accreditation Systems"⁷ monografiyasi Yevropa mamlakatlaridagi konservatoriyalar va musiqa akademiyalarining akkreditatsiya tizimlarini tahlil qilib, ularning o'ziga xos jihatlari yoritadi. Tadqiqotda ayniqsa, Bolonya jarayoni doirasida Yevropa davlatlarining musiqa ta'limi tizimi qanday xalqaro standartlarga moslashgani va ularning reyting tizimida qanday o'rin tutishi muhokama qilingan.

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar va tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqa ta'limini xalqaro akkreditatsiya va sertifikatsiyadan o'tkazish uchun xalqaro tajribani o'rganish, milliy ta'lim dasturlarini global talablar bilan muvofiqlashtirish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu yo'nalishda kelgusida yanada chuqur tadqiqotlar olib borish va ilmiy tahlillarni kengaytirish zarur.

Muhokama:

Musiqa ta'limini xalqaro akkreditatsiya va sertifikatsiyadan o'tkazish – bu nafaqat ta'lim muassasalari uchun, balki jamiyat uchun ham katta ahamiyatga ega bo'lgan jarayondir. Chunki xalqaro darajada tan olingan ta'lim tizimi nafaqat milliy musiqiy merosni targ'ib qilishga, balki yosh musiqachilarning global sahnada o'z o'rnini topishiga xizmat qiladi. Shunday ekan, bu jarayon qanday kechmoqda? Uning afzalliklari va qiyinchiliklari nimalardan iborat?

Birinchi navbatda, xalqaro akkreditatsiyaning eng katta yutug'i – bu ta'lim sifati oshishi. Akkreditatsiya jarayonidan o'tish uchun musiqa ta'limi muassasalari o'z dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirishi, pedagoglarning malakasini oshirishi va zamonaviy metodlarni joriy qilishi talab etiladi. Natijada o'quv jarayoni yanada tizimli, samarali va interfaol tus oladi. Masalan, Bolonya jarayoni asosida ishlayotgan Yevropa musiqa akademiyalari o'zining yuksak talablari bilan ajralib turadi. Agar O'zbekiston musiqa ta'limi ham shu yo'nalishda rivojlansa, talabalarga xalqaro miqyosda raqobatlasha oladigan malaka berish mumkin bo'ladi.

Biroq xalqaro akkreditatsiya jarayonining muammolarini ham inkor etib bo'lmaydi. Asosiy qiyinchilik – infratuzilma va moddiy-texnik baza yetishmovchiligi. Zamonaviy musiqa

⁵ **National Association of Schools of Music (NASM).** (2020). *Handbook on Accreditation Standards for Music Education*. NASM Publications, USA.

⁶ **Association Européenne des Conservatoires (AEC).** (2018). *European Standards for Music Higher Education Accreditation*. Brussels, Belgium.

⁷ **Palmer, D.** (2019). *European Music Accreditation Systems: Comparative Study of Higher Music Education Standards*. Oxford University Press.

ta'limi jahon tajribasi bo'yicha ilg'or texnologiyalar va interaktiv vositalarni talab qiladi. Lekin aksariyat musiqa oliygohlarida o'quv dasturlarini yangilash, xorijiy professorlarni jalb qilish yoki zamonaviy jihozlar bilan ta'minlash muammolari mavjud. Xalqaro akkreditatsiyadan o'tish uchun esa aynan shu omillar muhim ahamiyatga ega.

Yana bir muhim masala – o'qituvchilarning malaka oshirish imkoniyatlari. Xalqaro ta'lim standartlariga mos o'qitish uchun pedagoglar xalqaro sertifikatlariga ega bo'lishi, xorijiy hamkor oliygohlar bilan tajriba almashishi lozim. Buning uchun davlat va ta'lim muassasalari o'qituvchilarni malaka oshirish dasturlariga keng jalb qilishi, turli grantlar va loyihalarni qo'llab-quvvatlashi lozim.

Shu bilan birga, xalqaro akkreditatsiya jarayoni O'zbekiston musiqa ta'limining jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuviga xizmat qiladi. Xorijiy universitetlar bilan hamkorlik shartnomalari tuzish, akademik mobillikni rivojlantirish va xalqaro tadqiqot loyihalarida ishtirok etish O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarining nufuzini oshiradi. Ayniqsa, xalqaro akkreditatsiyadan o'tgan universitet yoki konservatoriyalar bitiruvchilari chet elda ham e'tirof etiladigan diplom va sertifikatlariga ega bo'lishadi, bu esa ularning kasbiy faoliyatini yengillashtiradi. Musiqa ta'limini xalqaro akkreditatsiyadan o'tkazish jarayoni katta istiqbollarga ega, ammo bu yo'lda jiddiy qiyinchiliklar ham mavjud. Barcha manfaatdor tomonlar – davlat, ta'lim muassasalari, o'qituvchilar va talabalar birgalikda harakat qilmasa, bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish qiyin bo'ladi. Lekin to'g'ri strategiyalar asosida ishlansa, O'zbekiston musiqa ta'limi xalqaro maydonda munosib o'rin egallashi shubhasiz.

Xulosa.

Musiqa ta'limini xalqaro akkreditatsiya va sertifikatsiyadan o'tkazish bugungi kunda ta'lim sifati, innovatsion rivojlanish va xalqaro maydonda raqobatbardoshlikni oshirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat musiqa oliy ta'lim muassasalari uchun, balki milliy madaniyat va san'at rivojiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro akkreditatsiya orqali ta'lim dasturlarining sifati oshirish, ularni zamonaviy talablarga moslashtirish va bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarligini xalqaro me'yorlarga mos darajaga olib chiqish mumkin.

Tadqiqot davomida xalqaro akkreditatsiya jarayonining afzalliklari va muammolari tahlil qilindi. Aniqlanishicha, xalqaro akkreditatsiyadan o'tish orqali ta'lim muassasalari o'z o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa bitiruvchilarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshiradi. Shuningdek, o'qituvchilarning malakasini oshirish, yangi pedagogik texnologiyalarni joriy qilish va xorijiy universitetlar bilan hamkorlik aloqalarini kengaytirish kabi omillar bu jarayonning muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi. Biroq, xalqaro akkreditatsiyaga erishish yo'lida mavjud qiyinchiliklarni ham inobatga olish lozim. Moddiy-texnik baza yetishmovchiligi, o'qituvchilarning xalqaro tajribaga ega bo'lishi uchun zarur sharoitlarning yetarli emasligi, xalqaro standartlarga mos ta'lim dasturlarini yaratish jarayonining murakkabligi kabi muammolar mavjud. Shu bois, O'zbekiston oliy ta'lim tizimi ushbu yo'nalishda tizimli islohotlarni amalga oshirishi, davlat miqyosida qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirishi va xalqaro tajribani chuqur o'rganishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, musiqa ta'limini xalqaro akkreditatsiyadan o'tkazish va sertifikatsiyalash strategik ahamiyatga ega bo'lib, bu jarayon nafaqat ta'lim sifati oshirishga, balki milliy musiqa san'atining xalqaro miqyosda tan olinishi va rivojlanishiga ham xizmat

qiladi. Kelgusida innovatsion metodlarni keng joriy etish, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va musiqa ta'limi sohasida uzluksiz islohotlarni davom ettirish orqali bu maqsadlarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. **Eaton, J. S. (2012).** *Accreditation and the Future of Higher Education.* Council for Higher Education Accreditation (CHEA).
2. **National Association of Schools of Music (NASM).** (2020). *Handbook on Accreditation Standards for Music Education.* NASM Publications, USA.
3. **Association Européenne des Conservatoires (AEC).** (2018). *European Standards for Music Higher Education Accreditation.* Brussels, Belgium.
4. **Palmer, D. (2019).** *European Music Accreditation Systems: Comparative Study of Higher Music Education Standards.* Oxford University Press.
5. **Musical Higher Education and Accreditation.** (2018). *Quality Assurance in Music Education: Global Perspectives.* Routledge.
6. **O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi.** (2023). *O'zbekiston oliy ta'lim tizimida xalqaro akkreditatsiya bo'yicha yo'riqnoma va tavsiyalar.*